
سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی

پاسخنامه آزمون ۱۴۰۳

گرد آوری :

دکتر طیبه محمودهاشمی

۲۲۱- بر اساس پیمایش کشوری سال ۱۳۹۱ میانگین شاخص DMFT در کودکان ۱۲ ساله به کدامیک از موارد زیر نزدیک است؟
الف) ۴ (ب) ۲ (ج) ۱ (د) ۵

پاسخ صحیح: گزینه ب در سننامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید، ص ۹۲

• در کودکان ۱۲ ساله

میانگین شاخص DMFT = ۲/۰۹ (کمترین بین کل گروه های سنی)

در دختران بالاتر از پسران

پایین ترین شاخص مربوط به استان بوشهر (۱/۵۶)

شاخص CF در کودکان ۱۲ ساله ۲۶/۴ درصد است.

بالاترین درصد کودکان فاقد دندان های شیری و دائمی پوسیده ۴۰/۵ درصد و مربوط به بوشهر است.

۲۲۲- پنج اصل مهم PHC شامل کدامیک از موارد زیر است؟

- الف) توزیع عادلانه خدمات سلامت، مشارکت اجتماعی، فناوری مناسب، ارائه درمان های پیچیده
ب) ارائه خدمات درمانی در قبال پرداخت، مشارکت اجتماعی، فناوری مناسب، همکاری بین بخشی و ارتقا سلامت
ج) توزیع عادلانه خدمات سلامت، مشارکت اجتماعی، فناوری مناسب، همکاری بین بخشی و پیشگیری و ارتقا سلامت
د) ارائه خدمات سلامت، مشارکت فرهنگی، توزیع نیروی انسانی خبره، همکاری بین مدیران و کارکنان

پاسخ صحیح: گزینه ج در سننامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید، ص ۲۶

پنج اصل مهم PHC عبارتند از:

- توزیع عادلانه خدمات سلامت،
- مشارکت اجتماعی،
- فناوری مناسب،
- همکاری بین بخشی و
- پیشگیری و ارتقاء سلامت.

- ۲۲۳- در بررسی‌های اپیدمیولوژیک کدامیک از موارد زیر صحیح است ؟
- الف) شاخص‌های ارزیابی سلامت دهان باید روایی بالا و پایایی پایین داشته باشند .
- ب) هرگاه رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته، علت و معلولی نباشد متغیر مستقل را Risk factor می‌نامند .
- ج) هرگاه رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته، علت و معلولی باشد متغیر مستقل را Risk indicator می‌نامند .
- د) شاخص‌های ارزیابی سلامت دهان باید روایی و پایایی قابل قبولی داشته باشند.

پاسخ صحیح: گزینه د در سنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید ، ص ۴۱

خصوصیات یک شاخص ایده آل:

۱. ساده باشد: برای جلوگیری از اندازه گیری های اشتباه شاخص باید به راحتی قابل درک باشد
 ۲. عینی (Objective) باشد: تحت تأثیر نظرات و سلیقه معاینه کننده قرار نگیرد. همچنین پاسخ های احتمالی و طبقه بندیها شفاف باشد و با مراحل بالینی بیماری در ارتباط باشد.
 ۳. روایی داشته باشد یا معتبر باشد: یعنی دقیقاً بتواند همان چیز را که می خواهیم اندازه گیری کند.
- حساسیت و ویژگی مطلوبی داشته باشد (در رابطه با استانداردهای طلایی بیماری باشد)

نکته: در قابل اعتماد بودن یا پایایی هر چند بار که شاخص مورد استفاده قرار می گیرد، جواب باید یکی باشد. این موضوع متفاوت از مورد بعدی (تکرارپذیری) است، زیرا پایایی به کاربرد داخلی شاخص مربوط می شود، نه تفاوتی که معاینه کنندگان مسبب آن هستند؛

به عبارت دیگر در دفعات استفاده از شاخص نباید تفاوتی به دلیل نقص درونی خود شاخص وجود داشته باشد.

۴. تکرارپذیر باشد: اگر یک فرد چند بار یک مورد را اندازه گیری کرد و یا چند فرد یک مورد را اندازه گیری کردند پاسخ یکسان به دست بیاید.
۵. قابل کمی شدن باشد: یعنی از نظر آماری قابل تحلیل باشد. تشخیص اینکه یک شاخص عددی است یا طبقه بندی شده بسیار مهم است؛ زیرا به عنوان مثال به دست آوردن جدول های میانگین در داده های جمع آوری شده از ایندکس CPITN (شاخصی برای ارزیابی نیاز به درمان بیماری های پرپودنتال) کار اشتباهی است.
۶. حساس باشد: باید توانایی پیدا کردن تغییرات کوچک را داشته باشد. در حالت ایده آل شاخص باید توانایی اندازه گیری تغییرات در هر جهتی را داشته باشد، بدین معنی که متوجه بهتر یا بدتر شدن بیماری اندازه گیری شده شود، گرچه برخی شرایط خاص برگشت ناپذیر هستند مثل DMFT.
۷. قابل قبول باشد: یعنی انجام اندازه گیری با این شاخص از نظر میزان زمانبری، ایجاد درد و ناراحتی جسمی یا روحی، آزاردهنده نباشد.

- ۲۲۴- میزان یا Rate در بررسی‌های اپیدمیولوژیک معادل کدامیک از موارد زیر است ؟
- الف) گزارش وقوع یک بیماری یا پدیده در واحد زمان یا جمعین که به صورت کسر بیان می‌شود .
- ب) گزارش وقوع یک بیماری یا پدیده به صورت نسبت، که صرف نظر از واحد زمان بیان می‌شود .
- ج) گزارش وقوع یک بیماری یا پدیده به صورت درصد، که صرف نظر از واحد زمان بیان می‌شود .
- د) نسبت تعداد ایرانیان مبتلا به سرطان تقسیم بر کل جمعیت ایران ، مثالی از میزان یا Rate است.

پاسخ صحیح: گزینه الف در سنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید ، ص ۵۷

شاخص‌های اندازه گیری سلامت عمومی

۱- میزان (Rate)

- ✓ کلمه Rate به معنای نرخ، میزان و یا سرعت می باشد.
- ✓ در اپیدمیولوژی، جمعیت شناسی (Demography) و آمار زیستی (Biostatistics) میزان، سنجه ای است برای اندازه گیری چگونگی پیشرفت یک بیماری در یک جمعیت در طول یک زمان مشخص.
- ✓ میزان به صورت کسر بیان می شود.
- ✓ میزان هایی که بیش از باقی میزانها مورد استفاده قرار می گیرند: میزان مرگ و میر (Mortality rate) و میزان بیماری یا ناتوانی (Illness or Morbidity Rate) در یک جمعیت در زمان مشخص.

- ۲۲۵- «ایجاد امکانات تفریحی ایمن» در راستای اجرای کدامیک از حیطه‌های منشور اتاوا می‌باشد؟
- الف) جهت‌دهی مجدد خدمات سلامت
 - ب) پرورش مهارت‌های فردی
 - ج) ایجاد محیط حمایت‌کننده
 - د) تقویت فعالیت‌های اجتماعی و مشارکت جامعه

پاسخ صحیح: گزینه ج در سنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید، ص ۱۹۱

۲- ایجاد محیط‌های حمایت‌کننده (Creating supportive environments):

مثال:

- ایجاد امکانات تفریحی ایمن از قبیل محل‌هایی جهت بازی و طراحی‌های پیشرفته جهت ایمن‌سازی جاده‌ها می‌توانند میزان صدمات دوران کودکی و ترومای وارد به ناحیه دهان و صورت را کاهش دهد.
- عرضه میوه در بوفه ادارات و مدارس، محیطی برای حمایت از تغذیه سالم افراد در محل کار و تحصیل فراهم می‌کند.

۲۲۶- در مدل PRECEDE-PROCEDE که جهت تغییر رفتار سلامت طراحی شده است، اجزای بخش PRECEDE شامل کدامیک از موارد زیر است؟

- الف) عوامل مستعدکننده - تقویت‌کننده - تواناسا ز
- ب) عوامل مرتبط با سیاست‌گذاری - تقویت‌کننده - تواناسا ز
- ج) عوامل مرتبط با سازماندهی - تقویت‌کننده - قادر کننده
- د) عوامل مرتبط با سیاست‌گذاری - سازماندهی - قانون‌گذاری

پاسخ صحیح: گزینه الف در سنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید، ص ۲۳۰

- عوامل مستعدکننده، تقویت‌کننده و توانا ساز مؤثر در تشخیص و ارزیابی آموزشی بررسی می‌شود.
- پیامدهای بالینی و رفتاری که هدف نهایی برنامه ریزی بهداشتی است، اندازه‌گیری می‌شوند.
- سپس عوامل تأثیرگذار بر این پیامدهای سلامتی و کیفیت زندگی شناسایی و رتبه‌بندی می‌شوند.
- اولویت بالاتر در برنامه ریزی به عواملی داده می‌شود که مهم تر و قابل تغییر تر باشند (مطابق جدول زیر)
- ارزیابی برنامه و مداخله سلامتی

- ۲۲۷- در رابطه با ترکیب و حجم جمعیت، کدام گزینه صحیح است ؟
- الف) مرگومیر، ترکیب جمعیت و طلاق، حجم جمعیت را تغییر می‌دهد .
- ب) ولادت، حجم جمعیت و ازدواج، ترکیب جمعیت را تغییر می‌دهد .
- ج) ولادت، حجم جمعیت و مهاجرت، ترکیب جمعیت را تغییر می‌دهد .
- د) مهاجرت، حجم جمعیت و مرگومیر، ترکیب جمعیت را تغییر می‌دهد.

پاسخ صحیح: گزینه ب و ج در **درسنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید**، ص ۴۷

ولادت (Fertility)، مرگ و میر (Mortality) و مهاجرت (Migration)، حجم جمعیت را تغییر می‌دهند.

اما ازدواج و طلاق که سبب تغییر بر وضع تأهل افراد از حالتی به حالت دیگر می‌شود،

صرفاً ترکیب جمعیت اثر می‌گذارند.

- ۲۲۸- برای اینکه نیاز سلامتی یک فرد برآورده شود، وجود کدامیک از موارد زیر ضروری نیست ؟
- الف) نیاز هنجاری
- ب) نیاز مقایسه‌ای
- ج) نیاز احساس شده
- د) نیاز بیان‌شده

پاسخ صحیح: گزینه ب در **درسنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید**، ص ۱۰۴

نیاز مقایسه‌ای (Comparative need):

این نوع نیاز در مقایسه دو یا چند فرد، گروه یا جامعه مختلف معنا پیدا می‌کند.

در نیاز مقایسه‌ای به مفهوم عدالت (افقی و عمودی) در سلامت توجه می‌شود.

عدالت افقی: ایجاد شرایطی که برنامه‌های خدمات رسانی سلامت به نحوی طراحی و اجرا شود که افراد با شرایط مساوی و

نیازهای یکسان، دسترسی یکسان به خدمات سلامت داشته باشند.

عدالت عمودی: فراهم‌سازی خدمات و منابع سلامت بیشتر متناسب با نیازهای افراد و **گروه‌هایی که نیاز بیشتری دارند.**

- ۲۲۹- کدام گزینه در رابطه با استفاده از آزمون‌های غربالگری صحیح است ؟
- الف) در مرحله اول از آزمون ارزان‌قیمت، دارای حساسیت بالا و ویژگی نسبی استفاده می‌شود.
- ب) در مرحله اول از آزمون ارزان‌قیمت، دارای حساسیت و ویژگی پایین استفاده می‌شود.
- ج) در مرحله دوم از آزمون‌های گران‌قیمت، دارای حساسیت و ویژگی پایین استفاده می‌شود.
- د) در مرحله دوم از آزمون‌های ارزان‌قیمت، دارای حساسیت پایین و ویژگی بالا استفاده می‌شود.

پاسخ صحیح: گزینه الف در **درسنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید**، ص ۱۱۱

یک آزمون غربالگری دارای ۴ ویژگی مهم می باشد:

۱. قابلیت اجرا در محدوده اجرایی غربالگری و برای جمعیت مورد نظر تحت پوشش.
۲. دشوار و دردسرساز نباشد، موجب درد و ناراحتی نشود و توسط افراد تحت آزمایش پذیرفته شود.
۳. هزینه-اثربخشی مناسب.
۴. بتوان افراد بیمار را از افراد غیربیمار تفکیک کرد.

۲۳۰- کدام گزینه در رابطه با بهترین شکل مطالعه که بتواند به سوال بالینی مربوطه پاسخ بدهد. درست است ؟

- (الف) سوال بالینی: پیش آگهی، نوع مطالعه: کوهورت
 (ب) سوال بالینی: درمان، نوع مطالعه: مورد - شاهدی
 (ج) سوال بالینی: سبب‌شناسی، نوع مطالعه: تحلیل اقتصادی
 (د) سوال بالینی: تست تشخیصی، نوع مطالعه: موارد سریالی

پاسخ صحیح: گزینه الف درسنامه سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی آوید، ص ۱۵۳

جدول ۵-۱۰: نشان‌دهنده بهترین نوع مطالعه است که بتواند به سوالات

بالینی مختلف پاسخ بدهد

نوع سؤال بالینی	نوع مطالعه
تست‌های تشخیصی	مطالعات آینده‌نگر
پیش آگهی	۱- کوهورت، ۲- مورد شاهدی، ۳- موارد سریالی
درمان	۱- مرورهای نظام‌مند، ۲- متاآنالیز، ۳- کار آزمایشی بالینی تصادفی
سبب شناسی	۱- کوهورت، ۲- مورد شاهدی، ۳- موارد سریالی ۹
پیشگیری	۱- مرور نظام‌مند، ۲- متاآنالیز، ۳- کار آزمایشی بالینی تصادفی، ۴- کوهورت، ۵- مورد شاهدی، ۶- موارد سریالی ۹
هزینه‌های مراقبت	تحلیل اقتصادی

مطالعه **آینده‌نگر**: مشاهده در طول زمان آینده و به صورت جمع آوری اطلاعات جدیدی است. (مثل کوهورت).

مطالعه **گذشته‌نگر**: اگر مطالعه در زمان گذشته به عنوان مثال در بین اطلاعات دندانپزشکی ثبت شده یا اطلاعات سرشماری صورت گیرد.